



Lätt om odling

Nr 46 • Päronrost

Päronrosten har blivit ett stort bekymmer i trädgårdar och koloniområden. När angreppen återkommer år efter år försvagas trädet, skörden blir sämre och sämre och till slut kan trädet dö. Kartsättningen minskar och ofta faller karten i förtid.

Upp till mellersta Sverige (växtzon 4) har angrepp av päronrost noterats, men störst angrepp finns idag (2008) i våra södra och västra landsändar där också förekomsten av päronträd är större. Med det förmodade mildare och fuktigare klimatet räknar man med en spridning till alla de delar där päronodling förekommer i Sverige.

Historik

Det troliga är att päronrosten kommit att "blomstra" i Sverige pga av importen och den flitiga planteringen av enar under 70- talet som haft smitta med sig i veden till Sverige. Dock är detta inget nytt fenomen i Sverige, redan på 20-talet beskrevs päronrost i Svenska växtskyddsböcker. Att angreppen blivit kraftigare på senare år beror till stor del på gynnsam, fuktigare väderlek vid sporspridning på våren.

Hur ser rostsvampen ut?

Att lära sig känna igen "fienden" är grunden för ekologisk trädgårdsodling så att bekämpningsinsatser kan sättas in vid rätta tidpunkter. Päronrost orsakas av svampen *Gymnosporangium fuscum*. Det är en svamp som värdväxlar dvs den behöver två växtarter för att utvecklas och föröka sig.



Smittad med en utvecklad gelérost på våren. Foto Kristine Invarsson

Den finns på päron sommartid för att sedan övervintra i mottagliga trädgårdsenar, (t ex kinesiska enar och sävenbom) med sitt mycel inne



Utgiven av

Svenska Förbundet för Koloniträdgårdar och Fritidsbyar

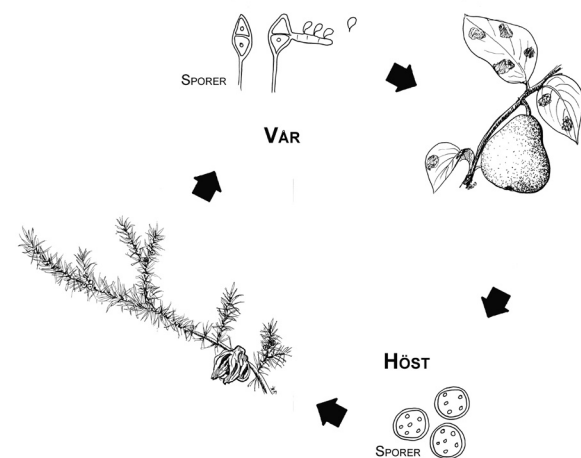
Åsögatan 149 • 116 32 Stockholm • Tel. 08-556 930 80

e-post: kansli@koloni.org • hemsida: www.koloni.org

i enens ved. Enen påverkas inte nämnvärt men enstaka grenar kan torka in vid kraftiga angrepp.

På enar

På våren bildas tungliknande gelérost på enens stammar vid fuktig väderlek. Gelerosten kan variera från millimetersmå tungor till stora klumpar som täcker hela grenpartier. Ur dessa tungor kommer sedan sporer som sprider sig med vinden till omkringliggande päronträd.



Värdväxlande svampen päronrost livscykel under ett år. Ill Inger Ekrem

På päron

På bladen bildas först gula fläckar i juni som sedan under sommaren övergår i orangerött med små svarta prickar i. Det går inte att förväxla fläckarna med någon annan sjukdom. Se bild. Sporer angriper bara unga päronblad och under en



Karaktäristiska rostangrepp på päronblad. Foto Solveig Sidblad

begränsad tid. Blad som utvecklats senare under säsongen kan vara helt fria från angrepp.

Man har inte kunnat påvisa några skillnader i mottaglighet bland päronsarterna.

På undersidan av de orangeröda fläckarna sväller bladet upp och det bildas s.k. skålost som är 2-3 mm stora spetsiga utskott. Ur utskotten kommer sporer som sedan sprider sig till enarna på sensommaren/hösten. Smittade blad kan inte angripa friska päronblad eller övervintra på angripna päronblad. Angreppet på päron är ettårigt och ny smitta måste alltid komma från enen. Angripna blad kan alltså utan problem läggas på komposten. Angreppet på enen däremot är flerårigt och finns i veden.

Avstånd till enar

För att sjukdomen ska utvecklas krävs det att smittbärande enar och päron finns inom en radie av 400-



Mottagliga enen trädgårdsen *J. media* 'Pfitzeriana Aurea'. Foto LignosSkivan.se

500 meter från varandra. Smittspridningen är kraftigare i vindriktningen och ju närmare varandra de står. Hög luftfuktighet och värme krävs för infektion så väderleken på våren har stor betydelse för hur kraftiga angreppen blir.

Undersök dina enar i maj månad och leta efter gelerost. Gör gemensam sak med grannarna.

Enda möjligheten att minska angrepp av päronrost på päron är att bryta svampens livscykel genom att ta bort angripna enar helt. Dessa bör sågas av och brännas.

Plantera aldrig mottagliga enar. Det finns många bra alternativ till trädgårdsenar bland barrväxterna i plantskolorna. Köp heller aldrig an-

gripna päronträd eftersom man då kan föra in smitta till enar i området.

Känna igen god och "ond"

Artbestämningen av enar är svår, vissa sorter är mycket snarlika varandra. Ta därför endast bort angripna enar. Eller anlita någon växtkunnig person som kan inventera enarna i området.

I dagens sortiment är följande sorter mottagliga:

kinesisk en:

J. chinensis 'Keteleeri'

J. chinensis 'Robusta Green'

trädgårdsen:

J. media 'Gold Sovereign'

J. media 'Pfitzeriana' (*J. chinensis* 'Pfitzeriana')

J. media 'Pfitzeriana Aurea' (*J. chinensis* 'Pfitzeriana Aurea')

J. media 'Pfitzeriana Compacta', *J. media* 'Nick's Compact')

J. media 'Swissgold'

J. media 'Mathot' (*J. chinensis* 'Mathot')

J. media 'Old Gold' (*J. chinensis* 'Pfitzeriana Old Gold')

sävenbom:

J. sabina 'Blaue Donau' (*J. sabina* 'Blaue Donau')

J. sabina 'Tamariscifolia'

J. sabina 'Arcadia'

J. scopulorum 'Blue Haven'

På hemsidan http://www.tradgard.org/kunskap/kunskapsbank/artiklar/kompletterande_h/paronrost.html hitta ni en komplett lista över mottagliga och icke mottagliga enar.

Märk väl, den svenska enen är inte värd för svampen men får också en slags gelérost orsakad av hagtorsrost där den värdväxlar med hagtorn. Inte heller thuja, cypress eller andra barrväxter är värdväxter.

Källor: Kristine Karlsson SLU och Hemträdgården nr 4/08 Fakta Trädgård Växtskydd nr 182 T

Hemsidor:



Mottagliga enen sävenbom *Juniperus sabina*. Foto LignosSkivan.se



Utgiven av

Svenska Förbundet för Koloniträdgårdar och Fritidsbyar

Åsögatan 149 • 116 32 Stockholm • Tel. 08-556 930 80

e-post: kansli@koloni.org • hemsida: www.koloni.org